

Naročnina

Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 480 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
polletno 240 Din
celoletno 480 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nehranljiva
pisma se ne sprejemajo - Uredništva
telefon št. 2050, upravnštva št. 2325

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Tekovni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Ceneoglasov
stop. peti-vesta
maloglasni po 150
in 2 D. večji oglaš
nad 45 mm v širino
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredn. skem delu
vrtica po 10 Din
p. pr. večjem o
naročniku popust
Izide ob 4 zjutraj
razen pondeljke in
dneve po prazniku

Program vlade

Češki listi priobčujejo poluradno poročilo o delovnem programu naše vlade. Poročilo je poslal iz Beograda dr. Jan Kopecki, kakor pravi, na podlagi informacij s kompetentnih mest. Informacije, dane Kopeckemu, se glase:

»Naše parlamentarne razmere so bile zelo nezdružive, Plemenske in verske razlike so se od strank izražale v strankarsko-politične namene. Vsako plodovito parlamentarno delo je postalo takorekoč nemogoče. Večkratni razpust skupščine in nove volitve so zelo zakasnilo zakonodajno delovanje. Tudi državna uprava je trpela radi vladajočega strankarstva kakor tudi radi protekcije in nepotizma. Sestava zdrave uradniške vlade se je izkazala za nemogočo. Zato se tudi ni posrečilo, v desetih letih obstoja Kraljevine SHS izenačiti zakonodaje in uprave, tako da imamo še danes v veliko škodo celokupnega gospodarskega življenja v državi šest različnih upravnih sistemov. V inozemstvu je vzbujalo to vti pravne nesigurnosti. Nadalje je treba naglasiti, da so iste stranke, ki so šle v opozicijo, to vedno smatrale kot posledico zatiranja svojega plemena ali svoje vere, kar je v parlamentu onemogočalo vsako kompromisno rešitev. Položaj so še poostriale hrvatske zahteve po federaciji. Večinske stranke so te zahteve odklonile. Ko kralj ni mogel doseči sporazuma, je odstranil vse, kar bi moglo motiti narodno enotnost. Njegov korak je začasen ukrep, kakršnega je zahtevalo ozdravljenje razmer. Smoter tega ukrepa ni ta, da bi se povečala kraljeva oblast, ampak je le sredstvo, ki naj ozdravi razmere.

Predvsem želi vlada z novimi postavami konsolidirati državo v smislu jugoslovanskega edinstva ter odstraniti obstoječa nesporazumjenja med posameznimi plemeni, ki prebivajo v kraljevini SHS. V bodoče naj ne bo nobene organizacije več, ki bi bila le hrvatska, ali srbska, ali slovenska, ampak morajo vse nositi splošnodržavni in jugoslovanski značaj.

Druga važna točka programa nove vlade je: očistiti državno upravo protekcionizma. Vsi uradniki, ki ne odgovarjajo stavljenim zahtevam, imajo biti odstranjeni in nadomeščeni s sposobnimi in moralno neoporečnimi osebami. Ustvari naj se nestrankarska in dobra državna uprava, katere funkcionarji naj bodo tudi bolje plačani. Podobni razlogi so povzročili, da je vlada odstranila stalnost sodnikov, ker mora predvsem ta stan biti očiščen vseh nezanesljivih elementov. Ko bo to čiščenje izvršeno, bodo nastale zopet normalne razmere in stalnost sodnikov bo zopet uveljavljena.

Tretja programna točka je izenačenje zakonodaje, da dohitimo vse to, kar se je v teku desetih let zamudilo. Najprej je treba za izenačenje zakonodaje ustvariti pravno podlago, kakor tudi enoten okvirni zakon za zakonsko pravo, trgovsko pravo, konkurzni red, uradniško pragmatiko itd. Upamo, da bomo ta dela hitro dovršili, ker je n. pr. okvirni zakon že izdelan in le v plenumu zaradi strankarskih prepričanj še ni bil sprejet. Dela se v hitrem tempu. Posvetovalni odbori so sestavljeni iz vseučiliških profesorjev in odličnih praktičnih juristov, ki stalno sodelujejo z uradniki. Izenačenje najvažnejših zakonov bo izvršeno v nekaj tednih, najkasneje pa v enem letu. Sedaj obstoječih šest sistemov se bo zamenilo z enim, kar bo za gospodarsko življenje velika olajšava ter bo za tu- in inozemstvo pomenilo okrepitev pravne sigurnosti.

V socialnopolitični zakonodaji lahko moramo posnemati druge kulturne države, kakor n. pr. Češkoslovaško. Večino jugoslovanskega prebivalstva tvorijo mali človek. Velikih kapitalistov v ameriškem smislu nimamo. Tudi je nasprotje med delom in kapitalom pri nas manjše kot drugod. Kljub temu se za delovno ljudstvo ni storilo skoraj nič. Vlada smatra za eno svojih najvažnejših nalog v tem oziru dohiteti najvažnejše in najpotrebnejše.

Sanirati hočemo tudi državne finance in gospodarstvo. Pri primerni trgovski in tarifni politiki mora Jugoslavija izkazati že v enem letu aktivno trgovsko bilanco. Tako bo naša valuta dobila trden temelj, kar je zopet zelo važno za uvoz tujega kapitala. V deželi nimamo dovolj kapitala, radi česar nam je potreben inozemski kapital. Da tega pridobimo, mu moramo garantirati rentabilnost, absolutno pravno sigurnost, stalnost razmer in možnost, da more svoje investicije izvršiti in nadzorovati s svojimi ljudmi.

Nova vlada se bo držala svoje dosedanje mirovne politike. Notranje politični spori ne bodo več motili zunanje politike. Prijateljstvo, zvestoba do zaveznikov, zgraditev dobrih odnosov do sosedov naj bodo tudi v bodoče

Anglija zaupa v Jugoslavijo

Od našega stalnega londonskega dopisnika

London, 18. januarja 1929.

V tukajšnjih odločilnih političnih krogih se delo nove beograjske vlade zasleduje z največjim zanimanjem in simpatično se gleda na reforme, ki jih ima vlada v programu na upravnem in gospodarskem polju.

Dasiravno je Anglija doslej veljala kot zemlja najbolj izrazitega in popolnega parlamentarizma, kot država, ki je pravzaprav parlamentarizem ustvarila, ni razpustitev beograjske skupščine izzvala one kritike in negodovanja, ki bi se sicer mogla pričakovati tukaj.

Razlogi so dvojni:

Predvsem ogromen ugled, ki ga uživa jugoslovanski kralj v vseh slojih angleškega naroda, ki še vedno ni pozabil na svojega hrabrega zaveznika v svetovni vojni;

v drugi vrsti pa splošno padanje in diskreditiranje parlamentarizma v Evropi.

Potrpežljivost in neutrudljivo delovanje kralja Aleksandra v teku desetih let, da se s parlamentom izvrši notranja konsolidacija države in da se plemenske kakor tudi stran-

karske strasti ublažijo, so dobro doumeli in cenili angleški državniki in politiki. Mnogi so se celo čudili, zakaj že preje ni prišlo do sedanje situacije.

Tekom razgovora je zelo merodajna in ugledna oseba v Londonu izjavila Vašemu dopisniku: »Ni izključeno, da tudi tukaj lepega dne pride do neke vrste diktature, ker se je tudi pri nas parlamentarizem zelo pokvaril. Samo prikladno osebo bo težko najti.«

In resnično je v zadnjem času v angleškem državnem življenju nekaj čudnih pojavov, ki kažejo na veliko in značilno spremembo, kljub temu da jih široka publika skoraj ne opazi. Tako se n. pr. na čelu angleške policije, ki je doslej vedno veljala kot čisto civilen organ državne uprave, danes nahaja general, ki ima velike vojaške zasluge. General Yord Bing, slavni angleški zmagovalci pri Vinny-u na francosko-angleški fronti v svetovni vojni, je bil l. 1922. postavljen za guvernerja v Kanadi. Vrnivši se v prvi polovici lanskega leta v London, je bil kmalu nato postavljen za šefa državne policije z nalogo, da je popolnoma reorganizira in disciplinira. Minister za notranje zadeve Sir William Yoynson

Hicks je bil radi tega interpeliran. Očitati so mu, da hoče militarizacijo civilne državne uprave. Na to kritiko je on odgovoril, da vztraja pri imenovanju generala, ki je najbolj sposoben za nalogo, ki jo mora izvršiti. Poleg generala Bynga je še večje število vojaških oseb v policiji in uspehi se že kažejo.

Z ozirom na take okolnosti v Angliji ni tu nihče verjel bajkam, ki jih širi oni del časnopisja, ki je neprijateljsko razpoložen napram Jugoslaviji, češ, da je v Beogradu nastopil režim slepega militarizma.

Resni angleški državniki in politiki, ocenjujoči novi jugoslovanski kabinet, pripisujejo veliko važnost dejstvu, da je dr. Korošec zavzel eno najodličnejših mest v kabinetu. Veruje se, da bo on kot Slovenec, ki je z modro in državi in kralju koristno politiko umel zadovoljiti Slovence, ne da bi pri tem trpelo državno in narodno edinstvo, podpiral vsako težnjo vlade, da zavzame njena politika tak pravec, da bodo zadovoljni vsi kraji Jugoslavije.

S polnim zaupanjem se tukaj gleda na bodočnost najmočnejše države na Balkanu. A. C.

Vse politične stranke bodo razpuščene

Belgrad, 21. januarja. (Tel. »Slov.«) Vaš dopisnik je izvedel na merodajnem mestu, da bosta Slovenska ljudska stranka in Slovenska kmečka stranka te dni razpuščeni. Oba velika župana dr. Vodopivec in dr. Schaubach sta bila od notranjega ministra generala Pera Živkovića pozvana v Belgrad, kjer sta prejela potrebna navodila. Nocoj sta oba ve-

lika župana odpotovala z ljubljanskim brzovlakom. Vaš dopisnik je nadalje zvedel, da je pričakovati likvidacije tudi ostalih političnih strank. Iz tega je sklepati, da bo sledila nova sestava našega notranjepolitičnega življenja in s tem tudi nova organizacija državnih političnih strank.

Delokrog komisarjev oblastne samouprave

Belgrad, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Predsednik vlade in notranji minister general Peter Živkovič je izdal zakon o delu komisarjev oblastnih skupščin, ki odreja:

Cl. 1. Za izvrševanje poslov razpuščenih oblastnih skupščin in oblastnih odborov postavlja veliki župan v dotični oblasti komisarja. Komisar izvršuje vse te posle kot organ velikega župana pod njegovim nadzorstvom in po njegovih navodilih. Njegov naslov je »komisar oblastne samouprave (ljubljanske) oblasti«. Ta naslov se da tudi v uradni pečat.

Cl. 2. V komisarjevo pristojnost spadajo vsi posli, kakor so bili določeni po zakonu o oblastnih in okrajnih samoupravah v okviru bivših skupščin in oblastnih odborov. Izdajanje oblastnih uredb, pravilnikov, oblastnih proračunov in odločb, ki jih je preje po zakonu o samoupravah sprejemal oblastni odbor v sejal ali v skupščini, se vrši sedaj v skupščini pristojnih strokovnjakov in državnih referentov, katerih mnenja se zabeležijo v zapisnik.

Cl. 3. Dosedanje oblastne uredbe in pravilniki ostanejo v veljavi v kolikor niso v nasprotju z zakonom od 6. januarja 1929, ki vsebuje spremembe zakona o občinah, oblastnih samoupravah, in dokler se ne bodo izdale nove.

Cl. 4. Oblastni referenti in po pomožno oblastno osebe izvršuje svoje posle pod nadzorstvom in po navodilih oblastnega komisarja.

Cl. 5. Število oblastnih uradnikov naj se zniža na neobhodno potrebno število. Strokovni referenti velikega županstva, v kolikor so postavljeni, bodo opravljali poleg svojih rednih poslov tudi oblastne posle. Oblastni strokovni referenti za isto stroko se ne bodo obdržali niti se ne bodo na novo postavili. V slučaju potre-

be se bodo namesto strokovnega oblastnega referenta postavili nižji strokovni uradniki kot pomožni organi referenta velikega župana za oblastne posle. Nastavljanje oblastnih uradnikov se vrši na podlagi razpisa.

Cl. 6. Komisarjevo plačo določa veliki župan takrat, ko se komisar imenuje. Plača ne sme biti višja od tiste, ki jo je oblastni predsednik dosedaj prejemal. Če bi bilo treba to plačo zvišati, ker je oblastni predsednik zelo mnogo zaposlen, mora to veliki župan prositi notranjega ministra in mu zadevo obrazložiti. Dokler se ne sprejme novi proračun, gre komisarjeva plača iz postavke, ki je določena v oblastnem proračunu.

Cl. 7. Oblastni proračun se sprejme v obliki uredbe tako, kakor določa uredba za sprejemanje oblastnih uredb.

Cl. 8. Sestavljeni in že odobreni oblastni proračuni za 1929 veljajo s spremembami, ki so se izvršile spričo novega režima. Stanje blagajne in vseh oblastnih poslov mora predsednik ob prevzemu svojih poslov vnesti v zapisnik. Veliki župan lahko vsak trenutek nadzoruje komisarjevo delo, njegove organe in oblastne ustanove, sam ali po svojem referentu. Vse oblastne uredbe in pravilnike izdaja veliki župan s komisarjevim sopodpisom.

Jugoslovanski školje v Belgradu

V Belgradu se mudijo jugoslovanski školje dr. Ante Bauer, dr. Ante Bonafaić, dr. Anton Jeglič, dr. Ivan Sarić. Bili so pri ministru za verstvo dr. Tugomiru Alaupoviču in beograjskem nadškofu dr. Rodiču. Njihov obisk je v zvezi z verskimi zakoni, ki jih minister za vere namerava izdati.

Budžetiranje in financiranje samouprav

Belgrad, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Finančni minister je izdal uredbu o sestavljanju oblastnih proračunov. Minister ugotavlja, da dosedanje sestavljanje proračunov (budžetiranje) ni odgovarjalo zdravi komunalni politiki in socialni pravičnosti. Podoželske občine so se preveč obremenjevale z osebimi izdatki za upravno osebje. Ti izdatki so povzročili obseglani eno tretjino izdatkov. Nekatere oblasti so trošile še več (vrnjska 53, skopljska 53, kosovska 58, bregalniška 55 odstotkov itd.). Za pisarniški material so trošile po 8.4 odstotkov. To je skoraj vsota, ki jo daje občina za javna dela in za zgradbo cest. Zato so zanemarljiva javna dela, poti, javne zgradbe. Zanemarljive pa so tudi prosvetna, socialna in zdravstvena vprašanja. Za kmetijstvo se je po podoželskih občinah dajalo 2%, čeprav je v naši državi 80% kmetijskega prebivalstva. Samoupravne enote tudi niso gledale na davčno zmoglost prebivalstva. Trošarine so ovirale proizvodnjo in izmenjavo blaga. Treba je spraviiti občinske in samoupravne davke v sklad s splošnimi interesi občinskih in samoupravnih teles. Zato je finančni minister odredil:

1. Vsi osebni izdatki se morajo pregledati. Osebe, ki ni neobhodno potrebno, se mora odpustiti. Obdrži pa se naj potrebno, dobro kvalificirano, v slučaju izbire naj se obdrže taki, ki imajo slabši socialni položaj.

2. V sestavi bodočih proračunov je treba vso pozornost posvetiti temu, da se ohranijo ceste v dobrem stanju. Paziti je na zdravstvo, prosveto, posebno pa na kmetijstvo in živinorejo.

3. Proračuni za 1929 v nobenem slučaju ne smejo biti višji od lanskim proračunov. Občinske uprave so se itak že opozorile na to kako naj znižajo svoje proračune.

Minister nadalje opozarja na novo stanje, na splošna načela finančne politike in na to, da se mora izvršiti pregled občinskih taks in trošarin, da se njih višina spravi v sklad z načeli, da ne bo nobenih prohibicij, da ne bodo udarjeni široki krogi konsumentov in da se ne bosta ovirala proizvodnja in izmenjava blaga, ter državni davki.

podlaga jugoslovanske zunanje politike. Politično in gospodarsko sodelovanje s Češkoslovaško naj se razširi in dosledno izvede kulturno zbližanje obeh bratskih narodov.

Napram narodnim manjšinam se bo vlada držala obveznosti, izhajajočih iz mednarodnih pogodb. Na vsak način pa bodo morale njihove politične stranke deliti usodo srbskih, hrvatskih in slovenskih strank. Sicer pa je treba ugotoviti, da so manjšine lojalnega mišljenja in da so iniciativo kraljevo pozdravile ravno tako z veseljem kakor ostalo prebivalstvo.

Redukcija velikega dela državnih uradnikov se bo izvršila brezobzirno. V tej zvezi se bo ustvaril prehodni stadij ter se bodo reduciranim uradnikom izplačale odpravnine. Vlada si bo prizadevala reduciranim uradni-

kom pomagati pri ustvarjanju nove eksistence. Pričakovani gospodarski dvig bo to zelo olajšal.

Svet bo v nekaj mesecih mogel presojati, če je delo sedanje vlade rodilo dobre sadove. V tej zvezi je treba poudariti, da so po zakonu o zaščiti države razpuščene sicer politične strankarske organizacije, ne pa delavske strokovne organizacije.

Kakor hitro bodo označene reforme v glavnih obrisih izpeljane in se bo dalo ugotoviti izboljšanje notranjih razmer, se hočemo zopet vrniti k normalnemu ustavnemu sistemu. Obrisi bodoče ustave še niso jasni, ker sedaj vse delovne sile vseh vladnih faktorjev delajo na rešitvi akutnih pravnih vprašanj, ki so pogoj za konsolidacijo države. Bilo je med tem govora o novi razdelitvi države na 12 do-

15 okrožij mesto dosedanjih 33. Njihove meje se pa ne bodo vedno zlagale z zgodovinskimi mejami, ampak bodo določene po gospodarskih, zemljepisnih in prometnih ozirih. Tudi se razpravlja o sistemu dveh zbornic.

Uspeh teh zaželenih reform se bo najbrže prej pokazal, kakor je bilo prvotno zamišljeno, kajti široke plasti ljudstva so kraljevi ukrep sprejele z velikim zadovoljstvom. Od vsakega delovanja izločeni politiki so deloma ponudili svoje sodelovanje kralju, deloma so se pa umaknili in molče. Ljudstvo ima polno zaupanje do svojega gospodarja, čegar demokratično mišljenje je splošno znano. Kralj Aleksander je narodni kralj v polnem smislu te besede. In ljudstvo je trdno prepričano, da noče povečati svoje oblasti, ampak da hoče ozdraviti državo.

Politični položaj v Bolgariji

Sofija, 18. januarja 1929.

V vladni stranki Demokratičeski sgovor vre. Borbe med posameznimi skupinami so vedno ostrejšje; skupina bivšega ministrskega predsednika A. Cankova je začela izdajati celo svoj dnevnik »Luč«. S tem, da je gen. Vlkov, dosedanji vojni minister izpal iz vlade, še križa ni rešena. Za borbeno skupino 16 tih, ki jo vodi prosvetni minister Najdenov, stoji skupina 70 tih pod vodstvom A. Cankova. Na drugi strani pa stoji pod Ljapčevim vodstvom skupina 100 tih, ki je tem močnejša, ker ima na svoji strani makedonske tajne in javne organizacije. Ne gre za načela; boj je predvsem osebnosti. Najdenova skupina se boji, da bi jo A. Ljapčev pustil pri prihodnjih volitvah na cedilu. Še bolj se boji za svojo politično karijero A. Cankov. Cankov je sedaj samo predsednik narodnega sobranja, kar je itak brezpomembna funkcija, ker ni dvorskih konzultacij voditeljev strank. Pri prihodnjih volitvah bi lahko A. Ljapčev popolnoma oslabil Cankovo skupino, ali celo njega samega odžagal. Ljapčevu pa je Cankov v vladi ne ljub, ker je Cankov pri ljudstvu zelo csovražen, ker se je kot min. predsednik opiral predvsem na Makedonce. Ko je prevzel vlado A. Ljapčev, so sicer Makedonci prešli od Cankova k Ljapčevu, toda sedaj je mirna doba in ljudstvo niti ne ve, da so Makedonci sedaj Ljapčeva opora. Do veljave more priti Cankov samo, ako postane zopet minister.

Te borbe med poslanci vladne stranke so našle odmev tudi med ljudstvom. Med pristaši Demokratičeskega sgovora vlada mrtilvo, čeprav se vrše februarja občinske volitve. Razkola se seveda ni treba bati, dokler nima kaka skupina zagotovljenih mest v novi vladi; zakaj vse družji težnja po oblasti in strah pred maščevanjem zemljelincev, če bi prišli k vladnemu krmilu.

V najmočnejši opozicijski stranki, to je v agrarni stranki pokojnega Stambulijskega so razmere tako razdrapane, da je nova parlamentarna kombinacija sedaj nemogoča. V tej stranki se še vedno borita skupini Markova in Gorgija Jordanova. V ožjem strankinem odboru je prevladal nazor Jordanova, naj zemljelci pri občinskih volitvah sklepajo kompromise samo s socialisti in delavsko stranko (komunisti). Ko so bili ubiti vsi voditelji zemljeljske stranke, se je posrečilo Jordanovu, preprostem kmetu brez vsake naobrazbe, a dobremu demagogu, da je postal glavni strankinjak. Kot tak se ne more dvigniti na višje stališče in pravilno presoditi položaja. Prvo in glavno mu je, da se kmetje zedinijo s komunisti in s silo polaste oblasti, nato pa kruto maščujejo nad krivci junijske revolucije. Trezno misleči Markov ima v izvršilnem strankinem odboru neznatno manjšino. Tako je nemogoče, da bi se zemljelci združili v teh občinskih volitvah z opozicijskimi demokrati in nacionalnimi liberalci ter izkoristili slabost vladne stranke.

Kljub težkemu notranjepolitičnemu položaju se pripravlja carjeva poroka. V to svrhu se poda 20. t. m. car Boris z zunanjim ministrom v inozemstvo. Veliko preglaiv pa dela pravoslavnomu Sv. Sinodu, da je bodoča carica, italijanska princesa Džovana, katoliške vere. Sv. Sinod že težko prenaša, da je carjeva sestra Eleonora katolikinja, še težje bi videl, če bi bila tudi carica. Zato je poslal v Rim efijskega metropolita Stefana. Sicer se je z njim sprl, toda sposobnejšega človeka ni, ki bi se mogel iti meriti z Vatikanom v pogajanjih glede vere bodoče carice.

Bolgarsko ljudstvo pa zanima samo eno: kdaj bo nastopila rešitev iz sedanje vedno večje gospodarske krize.

Slavicus.

Važni načrti za našo trgovino

Belgrad, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Ze ob priki sestanka trgovskih zbornic se je ugotovilo, da je treba v naši zunanji trgovski politiki novih pogledov in iniciativnosti. Gospodarski krogi so že dalje časa opozarjali na to, da nimamo urejenih trgovinskih odnosov z državami, ki na prvi pogled niso tako važne, so pa zato v naši izvojni trgovini velikega pomena. To je zlasti območje Sredozemskega morja in vzhod. V zvezi s tem je delo trgovinskega ministra, da se čim prej ustanovi zavod za zunanjo trgovino, da bi se zunanja trgovina sistematično obdelovala, da se stopi v neposredno zvezo z našimi konzulati, da lahko nadzorujejo blago in na ta način poiščejo vzroke pritožbam inozemstva nad načinom trgovanja z nami. Ta zavod bi imel v glavnem pomen za našo državo, kakor ga ima mednarodni zavod v Rimu.

Čuje se, da bo kmalu gotov novi zakon o zapiranju in odpiranju trgovin ter o reorganizaciji trgovskih zbornic. Ta načrt se bo predložil gospodarskim zbornicam v obravnavo, preden se bo uzakonil. Nadalje je končan zakonski načrt o izvojni trgovini, ki je v soglasju s težnjami našega izvoznitva. Med največja dela pa je šteti brez dvoma prizadevanje našega trgovinskega ministrstva, kako priti v stik z državami, ki so za nas važne, pa še nimamo z njimi trgovinske pogodbe. Tako se pripravlja trgovinska pogodba s Španijo.

Gospodarsko zaslužnjenje istrskega kmeta

Zadružništvo v Istri uničeno - Odvzetje slovanskega denarja

Pulj, 20. jan. (Tel. »Slov.«) V Pulju se je ustanovila osrednja zadružna banka, ki naj bi bila glavna zaslomba istrskih kreditnih zadrug. Zadružni kapital znaša 3 milijone: 1 milijon vplača Zvezni zavod v Benetkah, drugi milijon mestna posojilnica v Pulju in tretji istrska zadruha. Fašisti so sporazumno s pretekom kar diktirali vsaki posojilnici, koliko kapitala mora vplačati. Pri vsem tem nimajo posojilnice lastnega zastopstva v upravnem odboru. Absolutni gospodarji bodo seveda fašisti, za katerimi se skriva velika beneška banka, ki se že leta bori za to, da bi spravila vsaj Istro podse, ko ji je v Trstu spodletelo. V tem pogledu je poučen potek ustanovnega običnega zbora. Vrata v dvorano je stražila milica pod poveljstvom miličnega častnika. Listo upravnega odbora je prečital milični »tenenec« in jo stavil na glasovanje. Kljub temu organiziranemu teroriziranju je nekaj pred-

stavnikov istrskih zadrug odšlo iz dvorane. Med odborniki ni niti enega Slovana, čeprav je 40 zadrug prispevalo s enim milijonom lir; pač pa je v odboru znani skvadrst pazinski podestat Bruno Camus. Za predsednika je delegirala vlada senatorja Chersija (Chersicha). Na zahtevo poslanca Mrcha, tajnika fašistovske stranke, je bila sprejeta v pravila določba, da pripade premoženje fašistovski stranki v slučaju likvidacije — Istrski fašisti so že uničili Zvezo obrtnih zadrug v Poreču, potem hrvaško posojilnico v Pulju, Zadružno zvezo v Trstu, v kolikor je njeno poslovanje zadevalo Istro. Na mesto teh zavodov so postavili banko, ki bo stremela za gospodarskim zaslužnjenjem istrskega kmeta. V slovenski Istri je že likvidirala večina zadrug pod pritiskom fašistov. Tako so v likvidaciji posojilnice v Marenzigh, Vangelu, Smarjah, Klanec, Kozini, Horpeljah in v Barbanu.

Rim-Atene-Angora

Carigrad, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Med Turčijo in Grčijo so se v zadnjem času vršila pogajanja za izravnavo vseh spornih točk med tema državama. Pogajanja so v začetku potekala precej ugodno, vendar pa je v zadnjem času prišlo do takih nesporazumov, da je obstojala nevarnost popolne prekinitve. Intervencije državnega podtajnika za zunanje zadeve, Mussolinijevega zaupnika Grandija, ki je nedavno obiskal Angoro in Atene, se je zahvaliti, da so se pogajanja nadaljevala. Med obema delegacijama je prišlo do sporazuma o odškodnini, ki jo bo Grčija plačala za nepremičnine Turkov v Grčiji, ki se bodo izsečili. Grčija bo plačala skupaj 1.200.000 funtov sterlingov. Izdelan je tudi že podroben načrt za izmenjavo in preselitev prebivalstva iz ene države v drugo. Turčija je tudi pristala na to, da večje število Grkov in Armencev lahko še nadalje ostane v Turčiji. Ko bodo vsa ta vprašanja rešena, bo sklenjena tudi pogodba o prijateljstvu ter o nevtralnosti za slučaj, da bi bila ena od teh držav napadena. To pogodbo posebno forsira Italija, s čemer bi bil izvršen načrt Mussolinija: Rim—Atene—Angora.

Za gospodarsko malo antanto

Praga, 21. januarja. (Tel. »Slov.«) Potrjuje se vest o bližnjih pogajanjih za gospodarsko malo antanto v Bukareštu. Pri tem gre za oživitvenje sklepa na zadnji bukareški konferenci. Takojšnjih konkretnih rezultatov zaenkrat ni pričakovati. Predvsem gre samo za ugotovitev, ali in v katerih gospodarskih vprašanjih je možno sodelovanje držav male antante. Lansko leto se je na konferenci v Bukareštu sklenilo, da se proučijo vprašanja gospodarskega zblizanja. Ta prva dela so sedaj končana. Prihodnje dni se bodo sestali zastopniki gospodarskih oddelkov v zunanjih ministrstvih vseh treh držav v Bukareštu, da medsebojno izmenjajo misli. Zaenkrat ne gre za konferenco, ki kateri bi se priegnili tudi gospodarski strokovnjaki.

Za spremembo poljske ustave

Varšava, 21. jan. (Tel. »Slov.«) O reviziji poljske ustave se je že dolgo govorilo v javnosti. Na prvi seji po novem letu je v poljskem parlamentu izvenstrankarski blok, ki je pripravljen, sodelovati z vlado, predložil ustavni komisiji tri predloge za revizijo ustave. Zdi se, da je vlada pripravljena sprejeti te predloge. Kajti že iz dosedanje debate je razvidno, da najbolj radikalno spremembo ustave zahteva vladni blok in skrajni nacionalisti. Kmečka stranka je proti spremembi. Socialisti pa so za revizijo, vendar pa so njihovi predlogi taki, da jih vladna večina ne bo mogla sprejeti. Socialisti zahtevajo razširitev pravic parlamenta, dočim zahteva vladni blok povečanje pravic delokroga izvršilnih oblasti. Prvi dan debate o reviziji ustave je posebno senzacijsko vzbudil govor poslanca Liebermanna, ki je ostro nastopil proti vsem nameram vlade.

Maršalu Fochu je bolje

Pariz, 21. januarja. (Tel. »Slov.«) V zdravstvenem stanju maršala Focha je nastalo odločilno izboljšanje. Zdravniki so bolniku prvič dovolili, da sme par minut iz postelje in sprejemati obiske. Prvi ga je obiskal general Weigand.

Vse hrvatske stranke razpuščene

Zagreb, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Razpust vseh hrvatskih strank HSS, HSP, HPS, ki se je večeraj izvršil, se je izvršil v miru in redu. Prostori Hrvatske Seljaške stranke in Hrvatske Stranke Prava so zapечатeni. Danes se je vršila ponovna policijska preiskava v prostorih HSP na Jelatičevem trgu.

Ob razpustu hrvatskih strank prinaša »Obzor« članek in obzori, da je ta razpust posebnega značaja. »Obzor« je mnenja, da je verjetno, da bo v najkrajšem času razpuščena tudi SLS. Poleg SDS so ostale nerazpuščene NRS, DS in Zemljoradniki. »Obzor« meni, da hrvatske mase ne bodo vetopale v te stranke. Z razpustom hrvatskih strank je nastopil nov moment v življenju hrvatskega naroda.

Boji v Afganistanu

London, 21. jan. (Tel. »Slov.«) V Afganistanu divja splošen upor posameznih plemen drugega proti drugemu. Rodovi v rojstni dolini matere Amanulaha pripravljajo napad na Baka i Saqana, ki se je med tem sprl tudi s plemeni, s katerimi je bil dosedaj združen.

London, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Angleške vesti iz New Delhi javljajo, da Habib ulah sedaj poskuša sestaviti nov kabinet. Dosedaj ni nobenih vesti o tem, kakšno stališče zavzema druge pokrajine razen Kabula nasproti novemu vladarju. Amanulah, ki biva še vedno v Kandaharju, poskuša še nadalje, pridobiti prebivalstvo na svojo stran. Dosi dosedaj še ni nobene priznane vlade v Afganistanu, so boji povsod prenehali razen v Jagdalaku med Kabulom in Djabladom, kjer tolpe plenijo. Po brzobjavkah »Central News« iz Pešavarja se širijo vesti, da je novi kralj Habib ulah ubit, ali pa da je zbežal iz Kabula. Poiridila te vesti ni mogoče dobiti. Indijski mohamedanci v Pešavarju in Lahoru so imeli konec tedna velike shode, na katerih so soglasno glasovali za povrnitev bivšega kralja Amanulaha na vlado v Afganistanu.

Premagani ustaši

Newyork, 21. jan. (Tel. »Slov.«) Po cenzuriranih brezličnih vesteh iz Guatemala City so vladne čete zavzele zopet večino onih mest, katere so zasedli ustaši. Z onimi ustaši, ki niso zbežali, se baje vodijo pogajanja za premirje.

Ločitev od Srbije - samomor IZJAVE DR. MAČKA.

Pariz, 21. jan. (Tel. »Slov.«) »Matine« objavlja intervju Julija Sauerweina z voditeljem bivše HSS, ki je med drugim izjavil, da si je hrvatski narod mnogo obetal od ukinjenja ustave po kralju in povsod se je odobral kraljevi odlok. Ustava od 1921 je že bila sprejeta proti njihovi volji. Zato ukinjenje ustave samo pozdravljajo. Hrvati nikakor ne mislijo na ločitev od Srbije. Taka misel bi bila samomorilna.

Belgrajske vesti

Belgrajska nadškofija je razdeljena v dva dekanata. Msgr. dr. Wagner je postal dekan belgrajski, o. Alfonz Kudrič pa dekan niške dekanije.

V Belgradu se te dni mudi komisar ljubljanske oblasti dr. Marko Natlačen.

Prometno ministrstvo bo dobilo od svojih ravnateljev podatke o redukciji uradništva. Uradništvo se bo reduciralo v malem številu, in sicer pisarniško.

Prosvetno ministrstvo je danes reduciralo 20 dnevničarjev. Jutri jih bo reduciralo 24. Skupno se bo v tem ministrstvu reduciralo 80 dnevničarjev.

Prosvetni ministrstvo je dovolilo kredit 28.000 Din za kurjavo na srednjih šolah v Sloveniji.

V komisiji za upravno ureditev države je od strani ljubljanskega velikega županstva imenovan dr. Suhač, doslej uradnik pri ljubljanskem velikem županstvu.

Danes je prišla komisija pri državnem sodišču v narodno skupščino, da prevzame nekaj inventarja.

Komisija za likvidacijo narodne skupščine je imenovana. Vodi jo Nikola Uzunovič. V komisiji so višji uradniki finančnega in notranjega ministrstva.

Izdelan je novi zakon o poštah, brzojavu in telefonu. Država bo pošte obdržala v svoji upravi. Telefon in brzojav pa bo izročila v zasebne roke. Torej bo to nekaj način komercializacije. Ministrstvo bo stopilo v stik z zasebnim kapitalom radi investicij.

Pri zastopniku zunanje ministrstva dr. Kosti Kumanudiju so bili danes madjarski poslanik Förster, avstrijski poslanik Ploennies, albanski poslanik Fiči.

Monopolna akcija je imela danes sejo, na kateri je sklenila, da bodo živinorejci v vsej državi dobili sol kilogram po 1 Din 40 p. Ta sklep mora še odobriti finančni minister. Notranje ministrstvo je prepovedalo prihajanje časopisa »Arbeiter Zeitung« v našo državo.

Slovenci v Italiji

STRASNA BEDA V ISTRI.

Nesrečna Istria še ni videla take gospodarske stiske kakor letos. Prebivalstvo se kar v masi iseljuje. Kdor le ima denar, beži v Ameriko. Tudi kraji, kjer je bilo nekdanje blagostanje doma, propadajo, tako n. pr. Poreččina. Trgovci zapirajo trgovine, v vasi ostane kvečjemu po en trgovec. Na kredit ne marajo prodajati, ljudstvo pa nima denarja. Davki se iztirjujejo z vso strogostjo. Tako je davkar zarubil nekemu kmetu pri Sv. Ivanu kravo. Kmet ni mogel plačati davka, prošil je, naj iztirjevalec vendar za nekaj dni potpi. Nič ni pomagalo. Krava je šla na dražbo in je vrgla komaj 500 lir, medtem ko je kmet dal zanjo 2000 lir!

Roža ali trn? Glasilo zadrskih fašistov ostro napada italijanskega literata Sem Benellija, ker je nekje napisal, da je Zader »trn« v srcu vsakega Italijana. »Trn« vprašuje list, »trn« je Sem Benelli. Zader je roža v srcu vsakega Italijana: parfumiran trn je Dalmacija, ki bode, ker še ni naša.

Radi žalosti ministrskega predsednika Mussolinija je obsodilo sodišče v Trstu delavca Alojzija Zorža iz Skednja na 1 leto in 2 meseca ječe ter na 1000 lir globe; Avgust Tomažič in Josip Krašnja, ki sta bila pod isto obtožbo, sta bila oproščena. Meseca septembra so omenjeni delavci delali v skladišču pod Skednjem. Vlada se je močna ploha in delavci so se zaleteli pod železniške voze. Ko je dež prenehal, so se vrnil na delo. Spet se je vtil dež in trije uradniki fašisti, ki so nadzirali delo, so šli iskat zavetišča na železniške voze. V utici za zavirača je en fašist opazil, da so stene popisane z vzkliki »Abbasso Mussolini!« (Dol z Mussolinijem). Brž je dal aretirati slovenske delavce. Pri obravnavi se je ugotovilo, da je ugotovilo, da je Tomažič analfabet, torej ni mogel pisati. Z in Krašnja sta izpovedala, da sploh nista bila v utici za zavirača, pač pa da so bili vsi trije pod železniškim vozom. Zorž je nadalje izjavil, da je milici priznal, da je on popisal stene, a storil je to, ker so ga tepli in iz njega izsilili priznanje. Za obsodbo ni bilo nikakega dokaza. Državni pravdnik je kljub temu zahteval kar 2 leti ječe in 2000 lir globe. Policijski komisar je izjavil, da ni bilo mogoče dokazati obtožencem kako posebno protidržavno delovanje. Glavni obtožilni material proti Zoržu so tvorile neke pesmice, v katerih je mladi samouk opeval tragedijo mladega fanta, ki se ne more poročiti radi previsokih davkov. V neki drugi pesmici je Zorž povelečeval lepoto primorske zemlje. Na podlagi teh pesmic si je sodni dvor ustvaril domnevo, da je Zorž popisal vzklike proti Mussoliniju!

»Slovanski vandalizem«. Pod tem kričnim naslovom je tržaški Piccolo poročal, kako so Slovenci v Knežaku opustošili vrtec poitalijanskega društva »Italia Redenta«. Z velikimi težavami se je ustanovil ta vrtec, uboga učiteljica se je trudila noč in dan, končno se ji je posrečilo dvigniti število otrok od 10 na 20. Ko je bil vrtec v polnem razcvitu, se je zgodilo nekaj strašnega. Slovenski pobalini so ponoči vdrli v vrtec, razbili omaro in vzeli iz nje otroška božična darila, obleke in plašče, uničili so vse šolske potrebščine, raztrgali zastavo in jo privezali na kol v vrtu ter odnesli tablico z napisom. Učiteljica je obvestila prefekturo na Reki, odrejena je bila stroga preiskava, prišel je sam delegat društva Italia Redenta iz Rima, v zadostilne namene je bila slovesno razobešana nova zastava. Tako je poročal »Piccolo«. Resnica pa je čisto drugačna: vrtec je opustošila domača milica. Poveljstvo milice je namreč sklenilo, da se odpravi odsek domače milice in se tako stroški zmanjšajo. Miličniki so se zbal za komodno službo in so opustošili vrtec, da pokažejo potrebo še nadaljnjega obstoja milice v svrhu obrambe proti slovanskemu vandalizmu. To je resnica!

Koncert Orkestralnega društva

Snoči je bil v Filharmoniji koncert Orkestralnega društva pod vodstvom profesorja Škerjancja. Obiskani žali, ni bil kdovekak, kakor večina sedanjih koncertov ni. Izvajal se je program Schubert, Schrecker, Borodinova II. simfonija; prvič smo čuli v ljubljani Lajpčevovo zadnje simfonično delo Caprice, za katero je vladalo splošno zanimanje. Koncert je imel uspeh; podrobnosti o njem jutri.

Dunajska vremenska napoved: Jasno vreme, ponoči mrzlo, podnevi topleje.

ORGANIZACIJA STROJNIH IN GRADBENIH TEHNIKOV
naznanja tužno vest, da je preminul njen član, gospod

ANTON REISNER

dne 21. januarja 1929.
Pogreb se vrši dne 22. januarja ob pol 4.